

„STANA”

SIBIUL
ÎN
TURNEN

dramatizare după Ion Agîrbiceanu de Dumitru
Stan Petruțiu și Nicolae Pîrvu

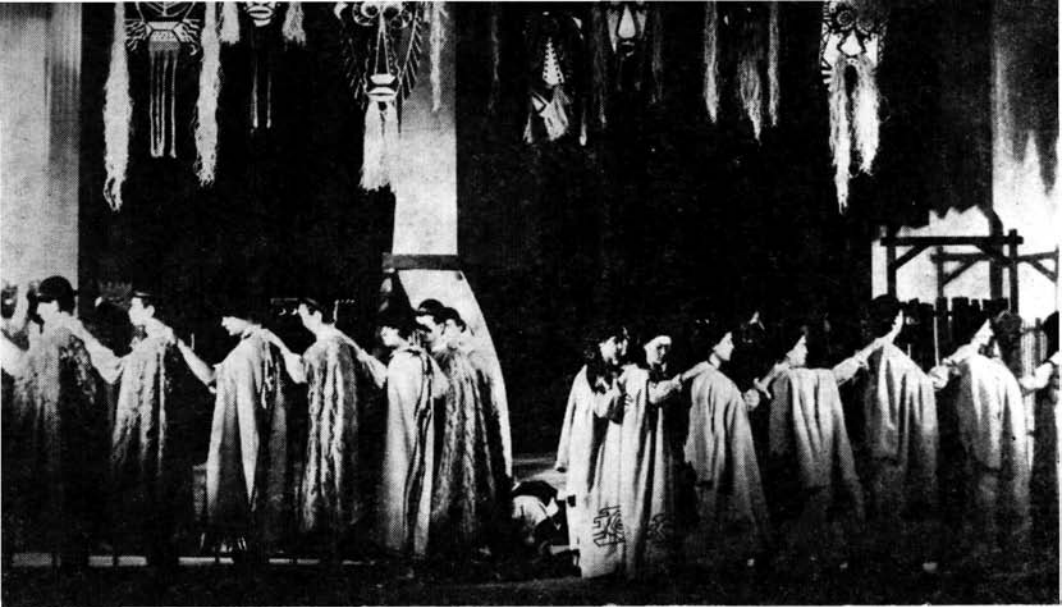
Unanim apreciat de publicul sibian, ca și de cel bucureștean, spectacolul teatrului din Sibiu cu piesa *Stana* (dramatizare după Agîrbiceanu — de Dumitru Stan Petruțiu și Nicolae Pîrvu) aduce o contribuție de reale virtuți artistice în sfera preocupărilor teatrului nostru, legate de căutarea unor forme stilistice originale în stare să reliefeze și să valorifice trăsăturile specific naționale ale artei noastre. Dorința autorilor, mărturisită în caietul-program, a fost, de altfel, de a prezenta subiecte grave din lumea satului românesc, în alcătuiri de natură să „sublimeze formele rudimentare, dar pregnante în care s-au cristalizat de-a lungul veacurilor creațiile populare cu caracter dramatic”. Pretenția lor și-a găsit în *Stana* o concretizare elocventă: elementele de creație populară au fost — într-o fină dozare — îmbinate cu procedee și modalități de teatru cult, izbutindu-se nu numai o comunicare directă și tulburătoare a fondului dramatic al ideilor și al conflictului piesei, dar și o adâncă pătrundere în *spiritul popular* al dramei, mai cu seamă, de aici derivînd o forță de autenticitate nebanuită în tipologia și psihologia personajelor, în calitatea lor umană specifică, precum și în relațiile, în atitudinile lor față de problemele personale și sociale de viață. Este, credem, pentru întâia oară că, în cadrele unei trame în care se discută și se condamnă ororile războiului, consecințele lui tragice în conștiința omului, întilnim organic pusă în mișcare, ca o instrumentație dramatică-teatrală nu numai exterior expresivă, comoara de poezie și sugestii a folclorului și etnografiei noastre.

Lucrurile pornesc de la bază, de la comentariul și prevestirile încărcate de înțelepciune populară, rostite de „gura satului”, personaj colectiv, amintind *corul* antic, dar încorporîndu-se — prin tot ce-i dă culoare, forță de comunicare, expresivitate — valorilor poetice, incantatorii, ritmice, agitative, ale vibrației și gestului folcloric.

Concepută ca un mediu viu și creator, ca un viguros potențial de acțiune, nu ca un simplu fundal decorativ convențional, „gura satului” a conferit dramei laconic, cu durere și minie reținute, multiple semnificații politice, sociale, etice, evocînd suferințele îndurate de țărani sub domnia habsburgică, revolta lor față de stihia războiului odios, care a decimat viețile în floare ale satelor noastre.

În genere, sobrietatea, accentele tragice din versurile populare, folosite de autori în momentele de maximă încordare dramatică, ori de meditație adîncă în fața laturilor grave ale vieții (prohodul, jocul mortului), alternează cu accente lirice de mare frumusețe și de un robust și tăios umor (strigăturile de la șezătoare), sînt proiectate și dau sens unui cadru social dospind de elocvente elemente de tradiție populară. Drama Stanei — soție necredincioasă, care, în lipsa bărbatului plecat în război, se lasă amăgită de dragostea „filărului” și care, mistuită de rușine și remușcări, sfîrșește prin a se sinucide — capătă astfel intensitate și o rezonanță tragică specifică; tristul ei destin, împletit strîns cu istoria și destinul poporului, dobîndește la rîndu-i un înalt sens etic. Să adăugăm la acestea și caracterele dramei: puternice, mîndre și integre, de o largă și înțelegătoare generozitate; cu profunzime în sentimente, cu caldă omenie, cu atitudine curajoasă în fața primejdiei — atribute dintre cele mai ilustrative ale poporului nostru, care conferă lucrării ponderea unei substanțiale originalități.

Nu insistăm, în aceeași ordine de idei, pe valorile stilistice ale dramei, construită mai toată — de la limbaj și tropi la modalitățile argumentației dramatice — pe o vădită osatură și cu o netăgăduit profundă cunoaștere a stilisticii poetice populare. Men-

Moment din spectacol

ționăm doar, printre asemenea însușiri, legătura strânsă și continuă — pe care autorii o scot la lumină — dintre stările afective ale eroilor și aspectele naturii; știința autorilor de a armoniza elementul de creație populară cu procedeele teatrului cult; în sfârșit, dincolo de autenticitatea lor rustică, plasticitatea și bogăția de sensuri a replicilor, precizia lor directă, neașteptată, vie, nesofisticată — prin excelență populară. Subliniind toate aceste calități, nu trecem cu vederea, dar nici nu credem nimerit să apăsăm pe unele neajunsuri (lungimi, momente și turnuri, uneori totuși artificioase, justificări nu totdeauna convingătoare, argumentări psihologice, mai ales în final, superflue etc.).

Sprijinindu-se pe valorile textului și animată vădit de el, regizoarea Ariana Stoica — asistată de Livia Baba — și întreg colectivul teatrului sibian au realizat un spectacol de-a dreptul surprinzător prin originalitate pentru ochii spectatorilor prea puțin obișnuiți cu imagini scenice generate din valorificarea tradițiilor folclorice (în cazul de față, transilvănene). Regretatul animator Radu Stanca, preocupat de cercetarea surselor originare populare ale teatrului, recomanda *Stana* ca pe o dramă ce poate prileji „un spectacol prin care profilul unui teatru din Transilvania să câștige în particularitate și autentic”. Creatorii spectacolului sibian au pornit de la această recomandare, au privit și căutat să înfățișeze lumea piesei într-o compoziție scenică de o elevată atmosferă folclorică, deplin convingătoare. În măsură să pună cât mai expresiv și mai emoționant în valoare bogăția de sensuri și de frumuseți ale textului. Meritul principal al regiei îl constituie, mi se pare, modul de animare a corului. Îmbrăcat în costume pe tonuri de alb-negru, stilizate după frumosul port sibian, mișcat pe cadențe diferite, alternând ritmuri lente maiestuoase (pași grei, apăsați) cu cele repezite (tropote și sărituri), personajul colectiv s-a impus în spectacol ca o forță monolită, cind amenințătoare, cind mângâietoare, dind o dimensiune particulară cadrului dramei. Am prețuit în realizarea scenică a „gurii satului” și refuzul oricăror elemente de pitoresc, accentul pus pe exprimarea lapidară și clară a ideilor, pe relevarea demnității poporului, a decenței cu care își exprimă gândurile și sentimentele. Priveghiul, bocetul la moartea lui Andrei, „dansul mortului” — realizate cu măști și făclii aprinse — au alcătuit de asemenea un moment dintre cele mai izbutite ale spectacolului: sobru și măreț, de o aspră poezie, emanind un fior tragic. Pline de vigoare și autenticitate, alternind cu finețe tristețea și bucuria, au fost și momentele „bahice” de la șezătoare. Rigoarea, discernământul în selecția amănuntelor în stare să contribuie la imprimarea caracterului specific ardelenesc, am întâlnit-o și în decorul lui Erwin Kuttler, realizat și el pe tonuri de alb și negru, stilizat cu rafinament după arhitectonica populară, cu câteva obiecte folclorice deosebit de expresive. Cortina, compusă din uriașe măști populare, a adăugat, pentru imprimarea climatului și culorii dramatice, o notă de eficiență sugestivitate.

Jocul interiorizat, măsurat, cu economie de gesturi și atitudini, dar pătruns de semnificativ, laconismul și patosul reținut ale interpreților au contribuit și ele la realizarea lumii specifice fruste a satului. Puica Sterian a înfățișat cu emoție stările complexe, contradictorii ale eroinei, a subliniat cu finețe, fără melodramatism, zbuciumul personajului, a marcat convingător și rușinea înfringerii. Partitură dificilă, rolul avea totuși nevoie, pentru a dobândi dimensiunea tragică, investită de autori, de o subliniere mai viguroasă a temperamentului eroinei, deopotrivă năvalnic și „agresiv“, trufaș și cuceritor în feminitatea lui.

În general corectă, dar prea liniară și lipsită de dramatism, interpretarea dată de Avram Bessoiu lui Andrei a lipsit, din păcate, acest personaj de dimensiunile sale tragice. Merită, în schimb, a fi remarcată în mod deosebit creația Liviei Baba în rolul Bunica: sensibilitatea și inteligența, patosul, în variate nuanțe, cu care actrița a redat sfîșierile dureroase ale eroinei în calitatea-i de mamă căreia războiul îi destramă și îi ruinează întreaga familie. Cunoscut și din alte spectacole, pentru autenticitatea personajelor sâțeste pe care le interpretează, Mircea Hindoreanu a conturat, și de data aceasta, cu multă culoare, cu farmec și cu umor sănătos, rolul episodic Petru. În travesti, Ioana Manolescu a fost un Ionică sensibil, plin de viață, deși copleșit de tristețe în fața nenorocirilor prin care trec părinții. O prezență vie a fost și Ovidiu Stoichiță: i se poate reproșa totuși o accentuare prea stridentă a trăsăturilor negative ale personajului. Înșușirile știute ale interpretului ar fi fost bine să fie folosite pentru o înfățișare mai puțin cvasiliniară și, astfel, mai veridică a personajului.

Înalta ținută artistică a spectacolului, inspirat și ancorat profund în realitățile satului transilvănean de odinioară, izvorînd din ce e mai autentic în acesta, îl recomandă ca pe una dintre manifestările artistice cele mai demne de laudă ale stagiunii și ca pe un exemplu creator.

„ONDINE”

de Jean Giraudoux

Situată, cu montările de la Teatrul Național din Cluj și Institutul de Teatru-București din stagiunile trecute, în atenția criticii și a publicului, *Ondine*, una din cele mai frumoase și mai izbutite opere ale lui Giraudoux, a interesat anul acesta trupa teatrului din Sibiu.

Fluentă și armonioasă, păstrindu-se într-o atmosferă de grație veselă, de poezie delicată, de umor plin de bunăvoință, reprezentația sibiană a demonstrat că regizorul Ariana Stoica și întreg colectivul de interpreți au căutat să evite maniera dulceag-siropoasă în care se mai joacă uneori piesele lirico-poetice de viziune feerică.

Paradoxul lui Giraudoux și-a vădit strălucirea pe scenă, direct și spontan, în vioiciunea unui joc ingenuu între rațiune și fantezie, montarea izbutind să transmită nealtrate — cu sinceritate, claritate și prospețime — năzuința spre frumos, spre cinste și puritate a omului, pledoaria pentru dragoste, pentru fericire, ale sorierii mai sus pomenite.

Dimensiunea poetică a spectacolului s-a învederat în compoziția de ansamblu, dar mai ales în construcția lăuntrică a personajelor. Intensitatea, sinceritatea și credința, grația senină construită pe ciudățenii, dar și pe trăsături de feminitate, cu care Ioana Manolescu a întrupat-o pe Ondine, personajul legendar al apelor, cucerit de sentimente pămîntene, condensează în acțiunea întregului spectacol înaltele lui înțelesuri poetice. Fragilă și suavă, asemenea unei întrupări de vis, tinăra și sensibilă artistă a ridicat personajul, prin jocul ei plin de inteligență, de vervă, pînă la înălțimea unui simbol viu al bucuriei, al tandreței, al sacrificiului. Cu sprinteneală de spiriduș și fermecătoare ingenuitate, dublată de un dezinvolt umor în execuția „gafelor“ la curte, marcînd o subtilă ironie a autorului la adresa moravurilor și conveniențelor sociale, actrița Ioana Manolescu s-a arătat stăpînă pe nuanțele tragice cînd a stabilit traiectoria sentimentelor Ondinei, de la exuberanța și strălucitoarele scene în care se mîndrește cu Omul creat de ea, pînă la nostalgia și sfîșietoarea melancolie a despărțirii din final, cînd eroina se vede prădată de amintirea dramei ce i-a îndurerat ființa. Interpretarea

Jocul interiorizat, măsurat, cu economie de gesturi și atitudini, dar pătruns de semnificativ, laconismul și patosul reținut ale interpreților au contribuit și ele la realizarea lumii specifice fruste a satului. Puica Sterian a înfățișat cu emoție stările complexe, contradictorii ale eroinei, a subliniat cu finețe, fără melodramatism, zbuciumul personajului, a marcat convingător și rușinea înfringerii. Partitură dificilă, rolul avea totuși nevoie, pentru a dobândi dimensiunea tragică, investită de autori, de o subliniere mai viguroasă a temperamentului eroinei, deopotrivă năvalnic și „agresiv“, trufaș și cuceritor în feminitatea lui.

În general corectă, dar prea liniară și lipsită de dramatism, interpretarea dată de Avram Bessoiu lui Andrei a lipsit, din păcate, acest personaj de dimensiunile sale tragice. Merită, în schimb, a fi remarcată în mod deosebit creația Liviei Baba în rolul Bunica: sensibilitatea și inteligența, patosul, în variate nuanțe, cu care actrița a redat sfîșierile dureroase ale eroinei în calitatea-i de mamă căreia războiul îi destramă și îi ruinează întreaga familie. Cunoscut și din alte spectacole, pentru autenticitatea personajelor sâțeste pe care le interpretează, Mircea Hindoreanu a conturat, și de data aceasta, cu multă culoare, cu farmec și cu umor sănătos, rolul episodic Petru. În travesti, Ioana Manolescu a fost un Ionică sensibil, plin de viață, deși copleșit de tristețe în fața nenorocirilor prin care trec părinții. O prezență vie a fost și Ovidiu Stoichiță: i se poate reproșa totuși o accentuare prea stridentă a trăsăturilor negative ale personajului. Înșușirile știute ale interpretului ar fi fost bine să fie folosite pentru o înfățișare mai puțin cvasiliniară și, astfel, mai veridică a personajului.

Înalta ținută artistică a spectacolului, inspirat și ancorat profund în realitățile satului transilvănean de odinioară, izvorînd din ce e mai autentic în acesta, îl recomandă ca pe una dintre manifestările artistice cele mai demne de laudă ale stagiunii și ca pe un exemplu creator.

„ONDINE”

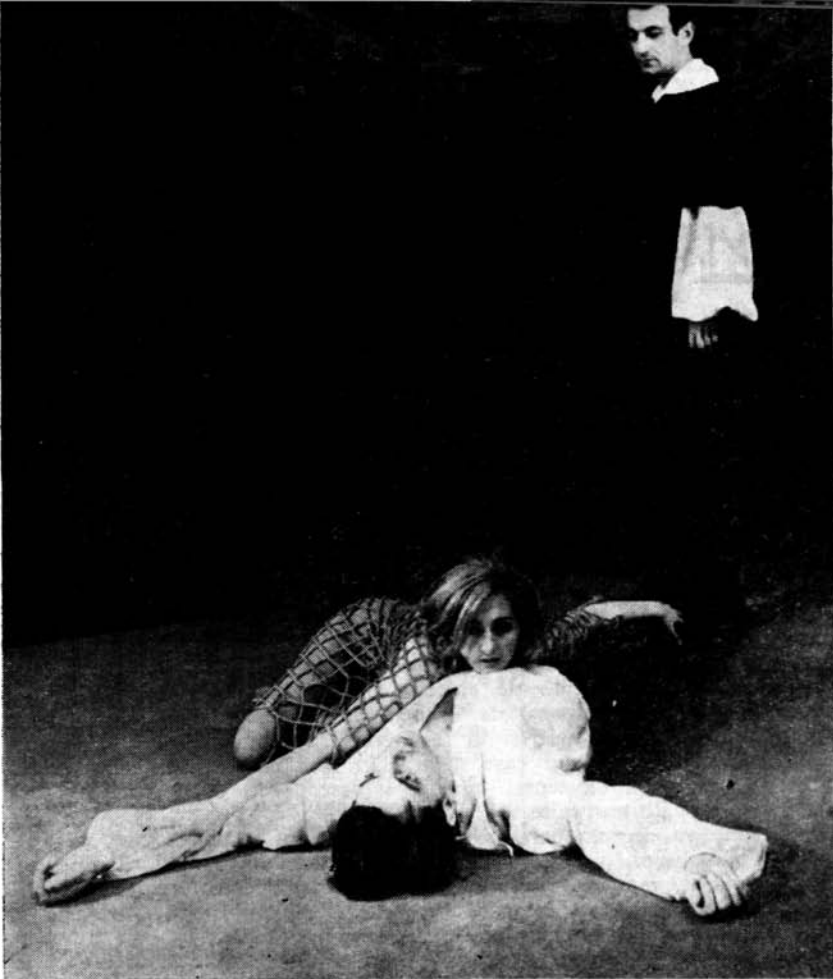
de Jean Giraudoux

Situată, cu montările de la Teatrul Național din Cluj și Institutul de Teatru-București din stagiunile trecute, în atenția criticii și a publicului, *Ondine*, una din cele mai frumoase și mai izbutite opere ale lui Giraudoux, a interesat anul acesta trupa teatrului din Sibiu.

Fluentă și armonioasă, păstrîndu-se într-o atmosferă de grație veselă, de poezie delicată, de umor plin de bunăvoință, reprezentația sibiană a demonstrat că regizorul Ariana Stoica și întreg colectivul de interpreți au căutat să evite maniera dulceag-siropoasă în care se mai joacă uneori piesele lirico-poetice de viziune feerică.

Paradoxul lui Giraudoux și-a vădit strălucirea pe scenă, direct și spontan, în vioiciunea unui joc ingenuu între rațiune și fantezie, montarea izbutind să transmită nealterate — cu sinceritate, claritate și prospețime — năzuința spre frumos, spre cinste și puritate a omului, pledoaria pentru dragoste, pentru fericire, ale sorierii mai sus pomenite.

Dimensiunea poetică a spectacolului s-a învederat în compoziția de ansamblu, dar mai ales în construcția lăuntrică a personajelor. Intensitatea, sinceritatea și credința, grația senină construită pe ciudățenii, dar și pe trăsături de feminitate, cu care Ioana Manolescu a întruchipat-o pe Ondine, personajul legendar al apelor, cucerit de sentimente pămîntene, condensează în acțiunea întregului spectacol înaltele lui înțelesuri poetice. Fragilă și suavă, asemenea unei întruchipări de vis, tinăra și sensibilă artistă a ridicat personajul, prin jocul ei plin de inteligență, de vervă, pînă la înălțimea unui simbol viu al bucuriei, al tandreței, al sacrificiului. Cu sprinteneală de spiriduș și fermecătoare ingenuitate, dublată de un dezinvolt umor în execuția „gafelor“ la curte, marcînd o subtilă ironie a autorului la adresa moravurilor și conveniențelor sociale, actrița Ioana Manolescu s-a arătat stăpîină pe nuanțele tragice cînd a stabilit traiectoria sentimentelor Ondinei, de la exuberanța și strălucitoarele scene în care se mîndrește cu Omul creat de ea, pînă la nostalgia și sfîșietoarea melancolie a despărțirii din final, cînd eroina se vede prădată de amintirea dramei ce i-a îndurerat ființa. Interpretarea

Ioana Manolescu (Ondine), Ovidiu Stoichiță (Cavalerul von Wittenstein) și Marius Niță (Regele Ondinelor)

Ondinei consacră talentul artistic al Ioanei Manolescu. Ovidiu Stoichiță i-a fost Ondinei un bun și inteligent partener. Orgolios și cam nătâng, Hans „cel frumos, dar prost” s-a lăsat legănat cu sinceră mirare și cu bucurie de brațele fragile ale Ondinei. În scena finală, actorul a marcat subtil starea de spirit a personajului, tristețea de a fi cunoscut ce înseamnă aspirația spre autodepășire. Am remarcat, alături de interpreții centrali, debutul plin de speranțe a doi proaspeți absolvenți: Marius Niță și Adina Rațiu. Cu remarcabilă prestanță, cu finete și eleganță, Marius Niță a întruchipat pe Regele Ondinelor, iar în interpretarea Adinei Rațiu, Bertha a căpătat profilul convingător al unei femei trufașe, crude, distante. Am reținut în spectacol și portretele vii și expresive redade de Avram Bessoiu (Șambelanul), Constantin Stavrul (Suprintendentul teatrelor regale), Mircea Hindoreanu (Auguste), Emilia Porojan (Eugénie), Costel Rădulescu (Regele).

Decorul (Maria Bodor), aerat, cu planuri largi, lipsit de încărcături, dominat de un sugestiv fundal, deschide, în coordonate de legendă feerică, perspectiva tulburătoare a lumii străfundurilor acvatice.

* * *

Cele două montări ale actualei stagiuni sibiene — *Stana* și *Ondine* — ne amintesc că teatrul din Sibiu s-a mai făcut cunoscut, în urmă cu mai mulți ani, prin efortul de a afirma în viața teatrală a țării spectacole originale, îndrăznețe, cu un *punct de vedere*. După vreo două-trei stagiuni de neînțeleasă eclipsă, iată-l confirmându-și din nou însușirile, pricepera profesională. Și dorum, la acest nou start în care se găsește, să nu-și mai fărâmițeze energia creatoare în direcții minore, să-și continue consecvent și cu ambiție „linia de forță” pe care a redobândit-o, linie care-i face cinste și care desigur obligă: la autodepășire și la respingerea compromisurilor.

Valeria Ducea